

INFORMACIJA O POPISU RATNIH ŠTETA NA MUZEJIMA I GALERIJAMA U HRVATSKOJ

Vladimira Pavić

Muzejski dokumentacijski centar
Zagreb

Od 1991. godine Muzejski dokumentacijski centar prikuplja podatke i evidentira ratne štete na muzejima i galerijama nastalim u agresiji na Hrvatsku, te permanentno o tome obavještava domaću i međunarodnu stručnu javnost.

Aktivno surađuje s ICOM-om, organizira i vodi međunarodne stručne misije radi utvrđivanja ratnih šteta u muzejima i galerijama Hrvatske (Fact Finding Mission ICOM - a, 1993.godine) objavljuje publikacije na temu ratnih razaranja kulturne baštine (Informatica museologica 22 (1/4), 1991. s temom broja : Muzeji i galerije Hrvatske u ratu 1991./1992.; Informatica museologica 24 (1/4), 1993. s temom broja: ICOM-ova misija utvrđivanja ratnih šteta u muzejima i galerijama u Hrvatskoj ; "The Destrukcija of Museums and Galleries in Croatia During the 1991 War " 1992.; " The Destrukcija of Museums and Galleries in Croatia During the 1991/1992 War", 1993.)*

U svibnju 1996. godine Ministarstvo kulture RH, Uprava za zaštitu kulturne i prirodne baštine osniva Stručnu komisiju za popis i procjenu ratne štete na pokretnoj muzejskoj građi. Članovi Komisije su djelatnici MDC-a , pa se podaci o ratnim štetama i nadalje prikupljaju i obrađuju u MDC-u.

Zadatak je Komisije obaviti popis i procjenu ratne štete nanese ili prouzročene na pokretnim spomenicima kulture u muzejsko galerijskim ustanovama u Hrvatskoj u vremenu od 15. kolovoza 1990. godine do dana prestanka ratnih operacija protiv Republike Hrvatske, a prema uputi za primjenu Zakona o utvrđivanju ratne štete na spomenicima kulture Ministarstva kulture i prosvjete iz 1993. godine.

"Obvezatni nalog o radu ustanova i djelatnika u oblasti kulture na utvrđivanju ratne štete na spomenicima kulture", koje je Ministarstvo kulture RH dostavilo svim muzejsko-galerijskim ustanovama u Hrvatskoj u srpnju 1993. godine, obvezuje muzealce na pružanje pomoći Komisiji za popis ratne štete.

Tim dokumentom određene su dužnosti stručnih muzejskih djelatnika, koji bi trebali revizijom muzejskih fondova konstatirati ratne štete te pripremiti dokumentaciju i fotodokumentaciju ratnim djelovanjem devastirane građe. Prikupljeni podaci upisuju se u propisane obrasce. Dakako, najvažniji prilog Popisu šteta jesu fotografije građe za koje su također propisani obrasci. Obrasci i naputci kategoriziraju ratne štete na muzejskoj građi prema obliku i stupnju oštećenja na :

- nestalu građu tj. građu koja nije zatečena u muzeju ili depou gdje je bila smještena prije rata
- opljačkano građu tj. građu čijem otuđivanju su prisustvovali svjedoci koji su voljni potpisati izjavu o tome
- uništenu građu tj. građu koja je spaljena, razbijena, istrunula ili na drugi način devastirana uslijed ratnih okolnosti
- teža i lakša oštećenja građe uzrokovana direktnim ili indirektnim ratnim djelovanjem

S radom se započelo krajem svibnja 1996. godine, dolaskom stručnog djelatnika u MDC. Nakon razrade metodologije ovog uistinu zamašnog i

zahtjevnog projekta krenulo se u prikupljanje podataka o štetama na muzejskoj građi, putem dopisa i anketnih upitnika (na koje nažalost odgovara mali broj muzeja !!) te obilaskom muzeja i muzejskih zbirki. Na terenu se muzejskim djelatnicima davalo opsežne upute za rad na projektu. Otežavajuće okolnosti u radu Stručne komisije poznati su problemi u našoj muzejskoj praksi, a to su prije svega nedostatak prostora i stručnog kadra za provedbu revizija građe. Akutni problem su i neuredno i neažurno vođene inventarne knjige i knjige ulaska građe te katastrofalni nedostatak fotodokumentacije građe iz prijeratnog i poslijeratnog vremena. Tako se može konstatirati da kronični problemi muzejske djelatnosti u Hrvatskoj usporavaju rad na projektu, te da kvantiteta i kvaliteta do sada prikupljenih podataka nije kao što se očekivala.

Unatoč problemima popis građe napreduje pa je do svibnja 1997.godine Stručna komisija sigurno konstatirala oštećenja 51 muzejske zgrade, a 28 muzeja ima štete na muzejskoj građi.

Popis za sada ne obuhvaća muzeje na području pod prijelaznom upravom UNTAES-a (u Vukovaru i Iloku), spomen područje Jasenovac te nekoliko manjih muzejskih zbirki na području Like.

Do danas konstatirana brojka od 1184 uništenih, 427 nestalih i 275 oštećenih predmeta nije konačna i vjerojatno će se korigirati još nekoliko puta.

Zadnja faza rada na projektu Popisa ratne štete na muzejskoj građi jest evidencija oštećenja muzejske građe evakuirane iz matičnih muzeja u druge prostore i područja. U toj fazi očekujemo probleme u radu slične dosadašnjima.

Opširni brojevi podaci i opisi ratom oštećenih muzejskih zgrada i predmeta biti će objelodanjeni u publikaciji radnog naslova Ratne štete na muzejima i galerijama Hrvatske koju MDC priprema za tisak.

Bilješka:

1. Potpuna bibliografija objavljena je u časopisu Informatica museologica 23(1/4) 1992. i u broju 24 (1/4) 1993. istog časopisa